

Значення проєктно-технологічної діяльності в системі технологічної освіти

Анотація. У статті розглянуто мету технологічної діяльності; аргументовано, що технологічна підготовка є складовою частиною загальної системи освіти; охарактеризовано специфіку проєктно-технологічної освіти як елементу технологічного освіти і освітнього процесу в цілому; представлено компоненти проєктно-технологічної діяльності: орієнтовний, виконавчий та контрольньо-корекційний.

Ключові слова: технологічна освіта, технологічна підготовка, проєктно-технологічна діяльність, проєктувальна освіта, трудове навчання.

Abstract. The article considers the main purpose of technological activity; argued, that technological training is an integral part of the general education system; the specific of project-technological education is described as an element technological of education and educational process overall; components of project and technological activity are presented: indicative, executive and control-corrective.

Keywords: technological education, technological training, project-technological activity, labor training.

Постановка наукової проблеми. Сучасний науково-технологічний етап розвитку світової цивілізації зумовлює необхідність здійснення технологічної освіти підростаючих поколінь, під яким розуміється процес і результат активного оволодіння учнями проєктно-технологічної культурою [4], змістом і формами перетворювальної діяльності в матеріальному і духовному виробництві та сфері послуг.

Педагогічний процес як особливе соціальне явище знаходить свою життєздатність в результаті розвитку і становлення системи діяльностей, в яких реалізуються потенційні можливості людини, відбувається їх вдосконалення. Саме діяльність опосередковує відносини особистості і середовища, конструюючи соціальну ситуацію розвитку. Саме в діяльності реалізується потреба бути особистістю [5]. Навчання проєктній діяльності є складовою частиною технологічної освіти школярів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні українські вчені в галузі методики трудового навчання Р. Гуревич, О. Коберник, В. Мадзігон, В. Сидоренко, А. Терещук, С. Ящук наголошують на важливості організації на уроках трудового навчання проєктно-технологічної діяльності, яка об'єктивно обумовлена сучасним етапом розвитку технологічної освіти в Україні та інтегрує всі види сучасної діяльності людини: від появи творчого задуму до реалізації готового продукту.

Мета і завдання статті проаналізувати основну мету технологічної діяльності; довести, що технологічна підготовка є складовою частиною загальної системи освіти; охарактеризувати специфіку проєктно-технологічної освіти як елементу технологічного освіти і освітнього процесу в цілому.

Виклад основного матеріалу. Методологічною основою технологічної освіти є культурологічний підхід. Багатоаспектне поняття «технологія» як філософська, соціально-культурологічна, гносеологічна та психолого-педагогічна категорія, пронизує всі сторони життя сучасної людини і суспільства.

Технологічна освіта здійснюється в рамках особистісно-орієнтованої, розвиваючої концепції, що є наслідком генезису попередніх парадигм освіти: релігійно-догматичної, інформаційно-репродуктивної, формуючої.

Основна мета технологічної освіти – підготовка молоді до успішного і гармонійного функціонування в інформаційно та технологічно насиченому світі.

У сучасних умовах потрібно готувати не просто професіонала, працівника в певній сфері виробництва, а орієнтуватися на підготовку суб'єкта власної життєдіяльності [3, с. 47].

Технологічна освіта орієнтована формувати високий рівень технологічної культури як складової частини загальної культури, забезпечувати прискорений розвиток технологічного середовища насамперед за рахунок формування системно і глобально мислячої особистості, яка володіє інноваційним стилем мислення та діяльності. Потрібно формувати суб'єкта гармонійного технологічного розвитку суспільства, здатного до досягнення високих результатів перетворювальної діяльності в умовах свободи вибору, конкуренції та обмеженості ресурсів.

Технологічна підготовка – складова частина загальної системи освіти. Технологічний компонент виконує роль сполучної ланки між природничо-науковим і суспільно-гуманітарною освітою. Тому, технологічна освіта відображає не тільки реальні сьогодення часу, але і дає орієнтири для майбутнього розвитку суспільства, техносфери і людини.

Технологічна підготовка є інтегративною частиною загальної освіти, що синтезує різні області наукового пізнання. Але в той же час вона має власний зміст, що включає інваріантний і варіативний компоненти. Основною структурною одиницею технологічного освіти слід вважати творчу проєктно-технологічну діяльність здобувачів освіти, в ході якої відбувається активне засвоєння знань, умінь, навичок.

В основі технологічної підготовки лежить перетворювальна проєктна діяльність людини, в якій виявляються його знання, вміння і творчі здібності. Проєктно-технологічна діяльність сьогодні пронизує всі сфери людської життєдіяльності – від промисловості і сільського господарства до медицини і

педагогіки, дозвілля і управління [4]. Сучасному суспільству і виробництву потрібні не просто виконавці, а творчі технологи.

Розглядаючи проєктування як специфічну форму моделювання, спрямовану не стільки на пізнання відображаються в моделі фрагментів дійсності, скільки на створення нових елементів дійсності, О. Коберник [2] підкреслює, що проєктне моделювання необхідно розуміти як розвиток самої дійсності. Проєктування, яка передбачає створення технічного, наукового або соціального проєкту (задуму, ідеї), з реалізацією яких пов'язується життя здобувача освіти, є найважливішим елементом освітнього процесу. Вводиться поняття «проєктувальна освіта» і стверджує, що освіта людини можлива в тому випадку, якщо суб'єктом освіти стає сама людина. Школяр не тільки навчається, тобто здобуває освіту, а й сам утворює світ – створює своє розуміння, своє бачення світу і своє місце. Цьому необхідно навчати підрастаючі покоління. У сучасних умовах будь-яка діяльність співвідносна з проєктною, тому людина повинна вміти проєктувати різні види діяльності.

Сучасна парадигма освіти, що передбачає технологічне навчання школярів, має можливість навчання основам проєктування вже на початкових етапах навчання. У цих умовах можливе широке перенесення проєктних умінь в різні сфери не тільки освітньої, а й соціальної, особистісно-орієнтованої діяльності. Таким чином, постає питання про проєктно-технологічну освіту як складової частини технологічного освіти і освітнього процесу в цілому.

Виходячи з цього, під навчанням школярів проєктно-технологічної діяльності ми розуміємо спеціально організований процес оволодіння учнями на змістовно-процесуальному та функціональному рівні проєктною діяльністю, проєктно-технологічної культурою і формування у них готовності до проєктної взаємодії зі світом [3].

Проєктна технологія навчання відповідає цілям і задачам сучасної освіти, серед яких можна назвати підготовку школярів до пізнання об'єктивних законів природи і суспільства через самостійне конструювання і рішення проблем у вигляді своєрідних проєктів з різних напрямків науково-технічного розвитку, що в цілому є елементом культури, середовища.

В проєктно-технологічному навчанні учень є суб'єктом освітнього процесу: він сам відбирає необхідну інформацію, визначає її важливість та необхідність, виходячи зі змісту власного проєкту [6, с. 35]. Специфіка даної технології навчання полягає в тому, що готові систематизовані знання за проєктом фактично відсутні. Їх систематизація, встановлення істинності і несуперечності – справа і турбота самого здобувача освіти. Він не засвоює готові уявлення і поняття, але сам будує свій проєкт, своє уявлення про світ із безлічі вражень, знань та понять.

Будь-яка цілеспрямована діяльність людини являє собою систему, яка складається з трьох функціонально взаємопов'язаних компонентів: орієнтовного, виконавчого й контрольного-корекційного. Проєктно-технологічна діяльність відповідно включає в себе ці компоненти. Орієнтовний здійснює функцію дослідження предметних умов діяльності (її предмета, засобів, характер перетворення предмету в кінцевий результат) – виявлення їх суттєвих характеристик для досягнення мети – та функцію планування способу виконання діяльності (виконавчих операцій). Виконавчий компонент системою своїх операцій перетворює предмет діяльності в її кінцевий продукт. Контрольно-корекційний компонент утворює в процесі виконання діяльності «зворотній зв'язок» [6, с. 105-106].

Орієнтовний компонент визначає успішність виконання діяльності, спосіб організації самим суб'єктом. Саме тому важливо, щоб школяр оволодів прийомами його раціональної побудови для будь-якої трудової діяльності.

Відповідно трудова діяльність, в яку учні включаються під час проєктування та виготовлення об'єктів праці, має такий склад операцій: пізнавальні (аналіз якостей речей, їх оцінка, попередні розрахунки, планування, прийняття рішення і т.п.) виконавчі (зміна предмета діяльності за допомогою знарядь праці) контрольні (корекція і контроль діяльності) [4, с. 117].

Творчий характер проєктної діяльності школярів визначає гуманізацію навчального процесу: актуалізацію в ньому людського фактора через посилення творчих, моральних, соціальних основ, становлення суб'єктної позиції, що обумовлює розвиток особистості школяра.

Оволодіння школярами проєктно-технологічною діяльністю відбувається в процесі вивчення освітньої галузі «Технологія», ведучим методом навчання якої є метод творчих проєктів.

Метод проєктів передбачає завдання, у яких немає єдино вірного шляху вирішення. Тобто основна мета розроблення проєктів – сприяння творчому розвитку і формуванню в учнів певної системи творчо-інтелектуальних та предметно-перетворювальних знань і умінь, втілюваних у конкретних проєктах, що виготовляються під керівництвом вчителя. Тому не дарма метод проєктів ще отримав назву «метод повторного винаходу».

Висновки.

Суть навчання проєктно-технологічної діяльності в цілому полягає у розвитку особистості школяра, а не в зміні предметів, які служать лише матеріалом для формування і прояву особистих якостей дитини (включаючи формування пізнавальних процесів та розвитку особистості школяра). За цих умов вчитель на стільки навчає і виховує, скільки актуалізує, стимулює учня, створює умови для реалізації, особистісного зростання у проєктно-технологічній діяльності. Відповідно це змінює позицію школяра, важливими характеристиками якої є усвідомлення власного «я», чітке уявлення перспективи власного зростання, засвоєння навчального матеріалу через власну творчу пізнавальну діяльність, засновану на свободі вибору й ситуації успіху [3]. Тому така діяльність слугує педагогічним стимулятором набуття

особистісного досвіду у навчальному процесі. Виходячи з цього, перед учителем трудовою навчання ставиться мета не лише навчити кожного учня сукупності трудових операцій та прийомів, а формувати інтелектуальну й технічно освічену особистість, яка здатна швидко адаптуватися до швидких змін в суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Нагайчук О.В. Інтелектуальний розвиток підлітків у процесі проектно-технологічної діяльності : монографія. Умань : Візаві, 2021. 202 с.
2. Коберник О. М. Проектно-технологічна система трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2003. № 4. С. 8-12.
3. Матяш Н. В. Психология проектной деятельности в условиях технологического образования. Мозырь : Белый ветер, 2000. 286 с.
4. Методика трудового навчання: проектно - технологічний підхід : навчальний посібник / Бербец В. В., Дубова Н. В., Коберник О. М. [та ін.] ; за заг. ред. О. М. Коберника, В. К. Сидоренка. Умань : КопіЦентр, 2007. 204 с.